

Klimaatbewustzijn

Opdrachtbeschrijving leerlab
klimaatbewust

2025-2027

curio

Voorwoord

Bij Curio geloven we dat leren verder gaat dan alleen kennis opdoen. Het gaat ook over bewustwording, verantwoordelijkheid en het maken van keuzes die bijdragen aan een toekomstbestendige wereld.

Vanuit die overtuiging en urgentiebesef is het *leerlab klimaatbewust* ontstaan: een leergemeenschap waarin studenten en medewerkers samen onderzoeken wat het betekent om écht klimaatbewust te denken en te handelen binnen Curio.

In deze verkenningfase staan we stil bij een aantal fundamentele vragen: wat verstaan wij onder *klimaatbewustzijn*? Hoe ziet *klimaatbewust handelen* eruit in de dagelijkse praktijk van onze opleidingen en onze organisatie? En hoe sluit dit aan bij de ambities die Curio heeft geformuleerd in het instellingsplan en de kwaliteitsagenda?

Met deze opdrachtbeschrijving geven we richting geven aan het leerlab. We verkennen de focus, bepalen onze scope en leggen een gezamenlijke basis om vanuit verschillende opleidingen, functies en perspectieven samen te werken aan één doel: een Curio waarin klimaatbewust handelen vanzelfsprekend onderdeel wordt van leren en werken.

Met deze opdrachtbeschrijving leggen we de basis voor verdere stappen richting een klimaatbewuste leer- en werkomgeving. We hopen dat dit document inspireert om samen bewuster te leren, te werken en te handelen – voor nu én voor de toekomst.

Het leerlab klimaatbewust – Curio

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Opdrachtbeschrijving	4
De opdracht	5
Onderzoeksvraag:	6
Definitie klimaatbewust handelen in het leerlab klimaatbewust	7
Afbakening van het begrip “klimaat”	7
Communicatieprincipes	8
Vervolgstappen	9
Bronnen	10
Communicatieprincipes	11

Opdrachtbeschrijving

Doel:

Dit leerlab onderzoekt hoe Curio leerlinge, studenten en medewerkers kan inspireren en stimuleren om klimaatbewuster te denken en handelen, binnen alle opleidingen en de gehele organisatie.

Resultaat:

- Ontwikkelde en geteste interventies die klimaatbewust gedrag aanmoedigen.
- Borging van succesvolle interventies in beleid en werkwijzen voor een duurzame toekomst.

Experiment:

- Verkennen wat voor studenten en medewerkers werkt.
- Interventies ontwerpen, testen en iteratief verbeteren.
- Innovatieve werkvormen zoals co-creatie, pilots en creatieve materialen toepassen.

Opbrengsten:

- Verhoogd bewustzijn en concreet klimaatbewust handelen.
- Kennis en methoden om gedrag structureel te verankeren.

Bijdrage aan instellingsplan 2024–2030:

- Ondersteuning van duurzaamheid, toekomstgericht onderwijs en samenwerking.

Betrokkenen:

- Leerlableiders: MargotnValkenaars de Leeuw en Jakab Schiffer
- Leerlabdeelnemers: studenten en medewerkers
- Stakeholders: alle Curio-medewerkers leerlingen en studenten, externe partners

Wat merken stakeholders:

- Studenten/leerlingen: meer klimaatbewustzijn en praktische handvatten.
- Medewerkers/docenten: inspiratie en tools voor duurzaamheid in onderwijs en werk.
- Externe partners: Curio is een klimaatbewuste organisatie en stelt hierin eisen van hen en vice versa.

Looptijd en planning (2 jaar, ADDIE-model):

[Werkwijze en tools | Curio](#)

- **Jaar 1:** Analyse & Design (onderzoek, interventieconcepten)
- **Jaar 2:** Develop & Implement (testen, implementatie, borging)
- Evaluatie gebeurt continu.

Budget (€5.000 per jaar):

- Jaar 1–2: marketing en communicatie, onderzoek en veldexperimenten
- Jaar 3: implementatie en borging
- Voorbeeld 2025: werkbijeenkomsten €1.500, communicatie €1.000, studentparticipatie €1.000, expert €500, evaluatie €1.000

De opdracht

Samenvatting:

In het instellingsplan en de beloftes van Curio komt het begrip “duurzaam(heid)” regelmatig voor. Hiervoor is het leerlab met het thema duurzaamheid opgericht. Duurzaamheid is een breed thema. Het is te breed om te onderzoeken binnen de twee jaar van het leerlab. Daarom is gekozen om het thema af te kaderen tot klimaatbewustzijn.

Dit leerlab onderzoekt hoe medewerkers, leerlingen en studenten binnen Curio klimaatbewust kunnen denken en handelen. Het richt zich op het begrijpen van klimaatbewustzijn, het testen van interventies per doelgroep en het vertalen van de resultaten naar duurzaam beleid binnen de organisatie.

Op basis van onderzoek verkent het leerlab welke interventies effectief zijn om verschillende doelgroepen binnen Curio klimaatbewust te maken en te laten handelen. De inzichten en aanbevelingen die hieruit voortkomen, worden vertaald naar praktische handvatten én voorstellen voor beleidsontwikkeling, zodat klimaatbewustzijn duurzaam wordt geborgd binnen Curio.

Met deze aanpak legt het leerlab een basis voor een toekomstbestendige, klimaatbewuste leer- en werkomgeving, waarin denken en doen hand in hand gaan.

Onderzoeksvraag:

Hoe kan het leerlab leerlingen, studenten en medewerkers bij Curio klimaatbewuster laten denken én handelen?

Subvragen / verkenningsvragen:

Begrip en definitie van klimaatbewustzijn

- Welke definitie hanteert het leerlab voor *klimaatbewustzijn* in het kader van dit onderzoek?
- Wat betekent klimaatbewust handelen concreet bij Curio?
- Wat zegt Curio in het instellingsplan en de kwaliteitsagenda over klimaatbewustzijn?

Focus en scope van het leerlab

- Op welke thema's of aspecten legt het leerlab de nadruk?
- Wat wordt wel en wat wordt (nog) niet meegenomen in dit leerlabonderzoek?

Huidige situatie

- In welke mate handelen leerlingen, studenten en medewerkers bij Curio al klimaatbewust?
- Welke factoren bevorderen of belemmeren klimaatbewust handelen binnen de organisatie?

Mogelijke interventies

- Welke werkbare interventies zijn er mogelijk om klimaatbewust handelen te versterken, vergroten of verbeteren bij Curio?
- Hoe kunnen deze interventies per doelgroep effectief worden toegepast?

Borging en duurzaamheid

- Hoe kunnen de interventies binnen Curio geborgd worden, zodat ze toekomstbestendig blijven en bijdragen aan duurzame ontwikkeling?

Definitie klimaatbewust handelen in het leerlab klimaatbewust

Inleiding

In het instellingsplan en de beloftes van Curio komt het begrip “duurzaam(heid)” regelmatig voor. Hiervoor is het leerlab met het thema duurzaamheid opgericht. Duurzaamheid is een breed thema. Het is te breed om te onderzoeken binnen de twee jaar van het leerlab. Daarom is gekozen om het thema te kaderen tot klimaatbewustzijn.

Binnen het leerlab is de vraag gesteld wat we precies bedoelen met “klimaatbewust (handelen)”. Deze verduidelijking is noodzakelijk, omdat het begrip op diverse wijze geïnterpreteerd kan worden.

Afbakening van het begrip “klimaat”

In dit leerlab bedoelen we met “klimaat” het fysieke klimaat; niet het leerklimaat of de schoolcultuur. Klimaatverandering verwijst naar de versnelde opwarming van de aarde door menselijke uitstoot van broeikasgassen.

Door broeikasgassen ontstaat o.a. temperatuurstijging en verzuring van oceanen, zeespiegelstijging, verlies van biodiversiteit, toename van extreme weersomstandigheden, etc.

Het onderzoek van ons leerlab is dus geen abstracte verkenning, maar een urgentie-gedreven aanpak van klimaatverandering voor eenieder binnen Curio.

Definitie klimaatbewust handelen betekent bij Curio:

Klimaatbewust handelen is het vertonen van gedrag dat leidt tot meetbare vermindering van broeikasgassen of bewustwording daarvan, binnen de context van leren, werken en organiseren.

We onderscheiden 2 groepen gedragingen:

1. Directe reductie van broeikasgassen (observeerbaar en meetbaar)
 - i. Afval en grondstoffen (weigeren, verminderen, terugwinnen, recyclen, herbestemmen)
 - ii. Energieverbruik (verminderen)
 - iii. Consuminderen (weigeren & verminderen)
 - iv. Vervoer (heroverwegen)
 - v. Omgaan met spullen (hergebruiken, repareren, technisch vernieuwen, herfabriceren)
 - vi. Natuur en omgeving (herplanten, herbossen, aanvullen)

2. Ondersteunende domeinen (bewustwording en motivatie)
 - I. Maatschappelijke betrokkenheid (respecteren)
 - II. Kritisch denken en informatie (onderzoeken)
 - III. Actie en reflectie (heroverwegen, reageren)
 - IV. Verantwoordelijkheid nemen (heroverwegen)

Communicatieprincipes

Om klimaatbewust handelen effectief te communiceren binnen Curio, worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Focus op **doen en ervaren**, niet op het minimaliseren van negatieve gevolgen.
- Vermijd **beschuldigingen en verwijtingen**; communiceer oplossingsgericht.
- Laat de **politiek buiten beschouwing**; focus op gedrag en leefwereld.
- Laat de naamgeving en terminologie aansluiten bij de verschillende doelgroepen (collega's, leerlingen en studenten)

Vervolgstappen

Huidige situatie

- In welke mate handelen leerlingen, studenten en medewerkers bij Curio al klimaatbewust?
- Welke factoren bevorderen of belemmeren klimaatbewust handelen binnen de organisatie?

Mogelijke interventies

- Welke werkbare interventies zijn er mogelijk om klimaatbewust handelen te versterken, vergroten of verbeteren bij Curio?
- Hoe kunnen deze interventies per doelgroep effectief worden toegepast?

Borging en duurzaamheid

- Hoe kunnen de interventies binnen Curio geborgd worden, zodat ze toekomstbestendig blijven en bijdragen aan duurzame ontwikkeling?

Bronnen

Berkeley Earth. (2023). *Global temperature report for 2023.* <https://berkeleyearth.org/global-temperature-report-for-2023/>

Berkeley Earth. (z.d.). *Data overview.* <https://berkeleyearth.org/data/>

Blom, D. (2021). *Hoe framing klimaatbewust consumentengedrag kan stimuleren: Een onderzoek naar winst- en verliesframes.* Radboud Universiteit Nijmegen. <https://theses.ubn.ru.nl/items/05b7140a-c25b-4f71-b527-cb327f58e6b8>

CO2.Earth. (z.d.). *Daily CO₂.* <https://www.co2.earth/daily-co2>

Feldman, L., Hart, P. S., Brough, A. R., & Tannenbaum, M. B. (2023). How solution-oriented climate messages influence hope, emotions, and policy support. *Frontiers in Climate*, 5, Article 1135450. <https://doi.org/10.3389/fclim.2023.1135450>

Intergovernmental Panel on Climate Change. (2021). *AR6 Working Group I: The Physical Science Basis.* <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>

Intergovernmental Panel on Climate Change. (2023). *AR6 Synthesis Report: Climate Change 2023.* <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>

Intergovernmental Panel on Climate Change. (2023). *AR6 Synthesis Report: Climate Change 2023 – Longer Report.* https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_LongerReport.pdf

Kenniscentrum Vlaamse Steden. (2021). *Stay tuned: Inspiratie voor effectieve klimaatcommunicatie.* Kenniscentrum Vlaamse Steden.

<https://www.kenniscentrumvlaamsesteden.be/Gedeelde%20%20documenten/2025/veranderend%20speelveld/Stay%20Tuned.%20rapport.pdf>

NASA Goddard Institute for Space Studies. (z.d.). *GISTEMP v4: Surface temperature analysis.* <https://data.giss.nasa.gov/gistemp/>

National Oceanic and Atmospheric Administration. (z.d.). *Trends in carbon dioxide (CO₂).* <https://gml.noaa.gov/ccgg/trends/>

National Oceanic and Atmospheric Administration. (z.d.). *Trends in methane (CH₄).* https://gml.noaa.gov/ccgg/trends_ch4/

RiskSphere. (2023). *Climate change communication: What are we doing wrong?* <https://risksphere.nl/insights/climate-change-communication-what-are-we-doing-wrong/>

Communicatieprincipes

Focus op doen en ervaren, niet op het minimaliseren van negatieve gevolgen

Bron: Rapport *Stay Tuned* van de Vlaamse klimaatcommunicatie: hierin wordt beschreven dat positieve emoties zoals hoop, plezier en trots beter werken dan angst of schuld, mits je die koppelt aan concrete oplossingen.

kenniscentrumvlaamsesteden.be

Vermijd beschuldigingen en verwijzingen; communiceer oplossingsgericht

Bron: Een artikel van RiskSphere over klimaatcommunicatie benadrukt dat framing rond oplossingen, empathie en inspiratie effectiever is dan communicatie die op schuld richt. RiskSphere

Laat de politiek buiten beschouwing; focus op gedrag en leefwereld

Bron: Frontiers-onderzoek toont aan dat berichten over oplossingen (behavioral, concrete acties) hoop opwekken en minder negatieve emoties zoals angst onderdrukken — wat leidt tot meer beleidssteun, zonder dat de boodschap vooral politiek geladen is. Frontiers

Laat de naamgeving en terminologie aansluiten bij de verschillende doelgroepen

Bron: Onderzoek naar framing en narratieven (o.a. Blom, masterthesis) laat zien dat winst-frames (“positieve consequenties van consuminderen”) effectiever zijn dan verlies-frames. theses.ubn.ru.nl